

פרשת ויקרא, הרב דוד מנחם.

חוג פרשת השבוע במרכז בגין, לע"נ דניאלי זוננפלד

ויקרא אלימשה וידבר יהוה אליו מאהל מועד לאמר: (ב) דבר אלבני ישראל ואמרף אליהם אדם פייקריב מכם קרבן ליהוה מןהבהמה מןהבקר ומןהצאן תקריבו אתקרבנכם: (ג) אסעלה קרבנו מןהבקר זכר תמים יקריבנו אלפתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני יהוה: (ד) וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו: (ה) ושחט אתבן הבקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הפהנים אתיהדם וזרקו אתיהדם עלה המזבח סביב אשרפתח אהל מועד: (ו) והפשיט אתהעלה ונתח אתה לנתחיה: (ז) ונתנו בני אהרן הפהן אש עליהמזבח וערכו עצים עליהאש: (ח) וערכו בני אהרן הפהנים את הנתחים אתהראש ואתהפדר עלה העצים אשר עליהאש אשר עליהמזבח: (ט) וקרבו וכרעו ירחץ במים והקטיר הפהן אתהפל המזבחה עלה אשה ריחניחוח ליהוה: (י) ואסמןהצאן קרבנו מןהפשכים או מןהעזים לעלה זכר תמים יקריבנו: (יא) ושחט אתו על גרף המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו בני אהרן הפהנים אתדמו עליהמזבח סביב: (יב) ונתח אתו לנתחיו ואתראשו ואתפדרו וערף הפהן אתם עליהעצים אשר עליהאש אשר עליהמזבח: (יג) והקרב והקרעים ירחץ במים והקריב הפהן אתהפל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחוח ליהוה: (יד) ואם מןהעוף עלה קרבנו ליהוה והקריב מןהתרים או מןבני היונה אתקרבנו: (טו) והקריבו הפהן אליהמזבח ומלך אתראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח: (טז) והסיר אתמראתו בנצתה והשליך אתה אצל המזבח קדמה אלמקום הדשן: (יז) ושסע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הפהן המזבחה עליהעצים אשר עליהאש עלה הוא אשה ריח ניחוח ליהוה:

אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני יכולין לדור בעולם שנא' (תהלים קא) מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל. א"ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה שבשעה שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר (שם) לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה (סוטה ה).

כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה צוה השם כי כאשר יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלהיו, בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו, וקרבן התמיד בעבור שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד. ואלה דברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה. (רמב"ן א ט).

אשר נשיא יחטא. מה ההפרש שבכל מקום כתוב ואם, כמ"ש, אם כהן המשיח יחטא. וכמ"ש, ואם כל עדת ישראל ישגו. וכאן כתוב, אשר נשיא יחטא, ולא כתוב, ואם נשיא יחטא?

אלו הכהנים אינם נמצאים כל כך בחטא, כי הכהן שומר את עצמו תמיד, משום שמשאו של אדוניו עליו בכל יום, ומשאם של ישראל כולם, והמשא של כל אחד ואחד. וע"כ פליאה היא אם יחטא. וע"כ כתוב, ואם. וכן ואם כל עדת ישראל ישגו, כי פליאה שכולם ימצאו בחטא אחד. שהרי אם אלו חוטאים, אלו אינם חוטאים. ומשום זה כתוב, ואם. אבל כאן, אשר נשיא יחטא, ודאי יחטא, משום שליבו גאה בו, כי העם הולך אחריו, ומתמנה תחתיו. וע"כ אומר, אשר נשיא יחטא, שעבר על מצוות לא תעשה, ועשה אחת מהן, וע"כ לא כתוב בו, ואם, כי דברי חטאו אינם בספק.

"והנשיאים הביאו את אבני השוהם ואת אבני המילואים לאפוד ולחושן" מה השינוי שדברים אלו הקריבו הנשיאים ולא אדם אחר, והרי כתוב, כל נדיב ליבו יביאה את תרומת ה', וכתוב, ואבני שוהם ואבני מילואים לאיפוד ולחושן, הרי שהיא מצווה לכל אדם? אלא אמר הקב"ה, אע"פ שכולם תלויה נדבה זו, יביאו את אלה האבנים הנשיאים, משום שהאבנים נמצאות על לב הכהן, אמר הקב"ה, יבואו הנשיאים שליבם גאה עליהם, ויביאו אבנים אלה, הנמצאות על לב הכהן, ויתכפרו מגאות ליבם. וכתוב, והיו על לב אהרון בבואו לפני ה'. וע"כ והנשיאים הביאו את אבני השוהם, לכפר עליהם.

ומשום זה כתוב, אשר נשיא יחטא, ועשה אחת מכל מצוות ה' אלקיו אשר לא תיעשנה, הוא כמו שעבר על מצוות לא תעשה. וכתוב, או הודע אליו חטאתו. כי משום שליבו גאה עליו, אינו משגיח בחטאיו. ורק אח"כ נודע לו, ועשה עליו תשובה. (זוהר כאן תרגום הסולם).

ת"ר (ויקרא ד, כב) אשר נשיא יחטא אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו. רש"י: אשר - כמו אשרי: צריך אתה לומר מהו הדיוט - בתמיה כלומר אם המלך שאין לבו כפוף מרגיש ומביא קרבן על שגגתו כ"ש שהדיוטות מרגישין שלבם כפופים: מהו על זדונו - בתמיה כלומר אם על שגגתו מרגיש כ"ש שמרגיש על זדונו וחוזר בתשובה: (הוריות י: ורש"י שם)

אבא סקרא, ראש בריוני ירושלים, בן אחותו של רבן יוחנן בן זכאי, שלח אליו [ריב"ז], בוא בחשאי אצלי. בא. אמר לו [ריב"ז]: עד מתי תעשו כך, ותהרגו לעולם ברעב? אמר לו: מה אעשה, שאם אומר להם דבר יהרגו אותי. אמר לו: תראה לי תיקון שאצא [מחוץ לעיר], אולי אפשר שתהיה הצלה קטנה. אמר לו אחוז [הצג] עצמך כחולה, ויבואו כל העולם וישאלו בך ותביא דבר מסריח אצלך ויאמרו שמתת. ויבואו בך תלמידך [מתחת למיטת המת], ולא יעלה אליך [להחזיק במיטתך] אדם אחר, שלא להרגיש בך שאתה קל, שהם יודעים שחי קל ממת. עשה כך. נכנס בו [מתחת למיטה] רבי אליעזר מצד אחד ורבי יהושע מצד שני. כשהגיעו לפתח [העיר], ביקשו [השומרים] לדוקרו, אמר להם [אבא סקרא], יאמרו [הרומאים] רבם דקרו? ביקשו לדוחפו, אמר להם: יאמרו רבם דחפו? פתחו לו את השער. יצא.

כשהגיע לשם [למחנה הרומאים], אמר [לאספסיאנוס]: שלום עליך מלך, שלום עליך מלך. אמר לו: התחייבת שתי מיתות. האחת שאינני מלך וקראת לי מלך. והשנייה אם קראת לי מלך, עד עתה מדוע לא באת אצלי? אמר לו: שאמרת לא מלך אני, תהיה מלך אתה, שאם אינך מלך, לא תמסר ירושלים בידך, שכתוב (ישעיהו י, לד) "והלבנון באדיר יפול" ואין אדיר אלא מלך דכתי' (ירמיהו ל, כא) והיה "אדירו ממנו וגו'" ואין לבנון אלא ביהמ"ק שנאמר (דברים ג, כה) "ההר הטוב הזה והלבנון", ושאמרת אם מלך אני, מדוע לא באת אצלי עד עכשיו? בריונים שהיו בה [בירושלים] לא עזבוני [לברוא]. אמר לו: אם חבית של דבש ונחש כרוך עליה, לא היו שוברים את החבית בשביל [להרוג] נחש? שתק. קרא עליו רב יוסף ואם תאמר רבי עקיבא: (ישעיהו מד, כה) "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל". היה צריך לומר לו, נוטלים צבת ונוטלים לו לנחש והורגים אותו, והחבית עוזבים אותה.

בינתיים בא שליח מרומי ואמר לו: קום, שמת קיסר ואמרו אלו חשובי רומי [הסנאט] להושיבך בראשם. סיים לנעול נעל אחת. רצה לנעול נעל שנייה ולא עלתה. רצה לחלוץ לקודם ולא יצא. אמר: מה זה? אמר לו: אל תצטער! שמועה טובה באה לך שכתוב (משלי טו, ל) "שמועה טובה תדשן עצם". אלא מה תיקונך? יביאו אדם שלא מתיישבת דעתך ממנו, ויחלוף לפניך, שכתוב (משלי יז, כב) "ורוח נכאה תיבש גרם". עשה כך; עלה [נעלו השני]. אמר לו: ומאחר שחכמת כל זאת, עד עכשיו מדוע לא באת לפני? אמר לו: ולא אמרתי לך? אמר לו אני גם אמרתי לך. אמר לו: הלוך אלך ואדם אחר אשלח [לפקד על המצור], בקש ממני משהו שאתן לך. אמר לו: תן לי יבנה וחכמיה, ושושלת דרבן גמליאל ותרופה לרבי צדוק. קרא עליו רב יוסף ואם תאמר רבי עקיבא (ישעיהו מד, כה) "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל", צריך היה לומר לו לעזובם בזמן הזה [ולא להחריב את ירושלים], והוא חשב אולי כל זאת לא יעשה, והצלה קטנה גם לא תהיה. תרופה שריפאה לו לרבי צדוק מה הייתה? יום ראשון השקוהו במי סובין, למחרת במים סובין גם מעורבבים בקמח, למחרת מי קמח, עד שהתרחבו מעיו קצת קצת. (גיטין נו בתרגום מתוך ויקיפדיה).

וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו כיון שראה אותם התחיל לבכות אמרו לו תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון אעפ"כ הייתי בוכה ועכשיו שמוליכים אותי לפני ממ"ה הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים שאם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם אוסרני איסורו איסור עולם ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו בממון ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מוליכים אותי ולא אבכה אמרו לו רבינו ברכנו אמר להם יהי רצון ושתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם אמרו לו תלמידיו עד כאן אמר להם ולואי תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם. בשעת פטירתו אמר להם פנו כלים מפני הטומאה והכינו כיסא לחזקיהו מלך יהודה שבא: